

Posudek oponenta k uznání disertační práce za práci rigorosní

Jméno autora rigorosní práce: Mgr. Pavel Borčevský, Ph.D.

Téma a rozsah práce: Znalecké dokazování v trestním řízení (204 stran)

Datum odevzdání práce: 22. 10. 2019

Autor si pro svou práci zvolil téma znaleckého dokazování v trestním řízení. Jedná se o téma mimořádně aktuální, a to i v souvislosti s přípravou a přijetím nového zákona o znalcích, jenž nabude účinnosti v příštím roce. S ohledem na případy množících se protichůdných znaleckých posudků, přesouvání odpovědnosti v rozhodování orgánů činných v trestním řízení na znalce i na rozdíly v kvalitě jednotlivých znaleckých posudků pak roste diskuse o změně přístupu nejen při jmenování znalců, ale i následné kontrole jejich činnosti a případné odpovědnosti, včetně té trestní. Na tomto podkladě se tak otevírá dostatečný prostor k originálnímu a přínosnému zpracování tématu.

Autor v práci prokázal dostatečné teoretické znalosti, a to zejména z trestního práva procesního a (částečně i) úpravy znalecké činnosti jako takové nutné k zvládnutí jeho tématu. Uchazeč prokázal dostatečnou orientaci v odpovídajících materiálech a dokázal oddělit pro jeho práci podstatné zdroje od těch nepodstatných, byť mohl pro svou práci více využívat odborné literatury zahraniční (slovenskou v to nepočítaje). Při vytváření své práce autor používal standardních vědeckých metod typických pro danou problematiku, zejména (kritickou) analýzu textů a jejich komparaci.

Autor si hned v úvodu vytyčil za cíl přinést ucelený pohled na fungování znaleckého dokazování v systému důkazních prostředků, provést kritickou analýzu de lege lata a přednést své návrhy de lege ferenda. Takto poněkud široce definovaného úkolu se chopil s ohledem na charakter práce (až na níže uvedené výhrady) odpovědně a je možné konstatovat, že ve své práci stanovených cílů dosáhl samostatně a způsobem, který odpovídá požadavkům na rigorosní práci.

Předložená práce splňuje po formální stránce všechny požadavky. Celkově je vypracována na 204 stranách, přičemž vlastní text včetně úvodu a závěru obsahuje 176 stran. Jinak nechybí abstrakt v českém a anglickém jazyce i seznam klíčových slov. Text sám je přehledně strukturován do 9 kapitol (nepočítáme-li závěr, jenž autor poněkud neobvykle očísloval jako 10. kapitolu), které se dále člení na jednotlivé podkapitoly. První kapitola obsahuje krátký exkurs do historie znaleckého dokazování. V druhé kapitole autor analyzuje jednotlivé teoretické koncepce znalecké činnosti. Těžiště práce se nachází v kapitolách s kritickou analýzou právní úpravy de lege lata (týkající se dokazování nejen znalci, ale i odbornými vyjádřeními), možnosti zapojení stran do znaleckého dokazování, postupu při přípravě znaleckého posudku, jejich formálních i materiálních vad, výsledku znalce a hodnocení znaleckého posudku. Autor tak pro svou práci zvolil celkem logickou strukturu, která čtenáři pomáhá v dobré orientaci v práci. Autor při svém výkladu postupuje od obecného ke konkrétnímu, což napomáhá lepšímu pochopení ze strany čtenáře.

Autor s ohledem na zvolené téma zvolil více jak dostatečný okruh pramenů tuzemské a slovenské provenience; ohledně monografií obsáhl opravdu velké množství pramenů k tématu, a to i několik desítek let nazpět. Spíše negativně lze ovšem hodnotit, že se mezi prameny nachází jen jediné dva prameny ze zahraniční (jiné než slovenské) provenience (jeden ruský z počátku 20. století a jeden v angličtině), ačkoliv téma znaleckého dokazování není omezeno

jen na českou národní úroveň. Vzhledem k tomu, že se jinak autor věnoval prakticky jen otázce dokazování znalci v českém trestním řízení, je však tento nedostatek celkem omluvitelný.

Autor správně v práci rozlišuje mezi citací a parafrází. V rozporu s citační normou fakulty a příslušné normy ČSN ovšem cituje internetové zdroje, u nichž vedle kompletní domény neuvádí také datum zobrazení, což je u tohoto poměrně nestálého druhu informačního zdroje nezbytné pro jeho identifikaci. Tato povinnost přitom platila již v roce 2017, kdy autor tuto práci (jako disertační) vypracoval. Autor v práci využíval citační zkratky tamtéž, přehlednosti odkazů na prameny by však ještě více prospělo užívání i zkratky „cit. dílo“.

Hloubka autorem provedené analýzy problematiky znaleckého dokazování je více jak dostatečná, kladně lze hodnotit, že uchazeč nejenže cizí názory přejímá, ale dokáže je i okamžitě kriticky hodnotit a polemizovat s nimi. Své argumenty přitom logicky zdůvodňuje. V textu se rovněž pozitivně odráží velmi dobrá práce autora s rozsáhlou judikaturou přílehlající k danému tématu, kterou velmi pečlivě nastudoval. Předkládaný text tak rozhodně nepředstavuje pouze kompilát známých poznatků, ale vskutku se jedná o autorskou kritickou analýzu (v roce 2017) aktuálního stavu poznání. Autor také neopomněl předložit k probírané právní úpravě své návrhy de lege ferenda, které však jsou roztroušeny v textu, a netvoří tak ucelenou kapitolu, což ovšem oponent nepovažuje za chybu.

Autorský text uchazeče je relativně čtivý, na dostatečné stylistické úrovni, byť může pro čtenáře působit poněkud „rozvlekle“, což není ani tolik v důsledku jazykového projevu autora, ale spíše v „extenzivním“ způsobu jeho výkladu. Oponent se tak po přečtení celé práce nemohl zbavit dojmu, že text bylo lze zkrátit celkově minimálně o 40 stran, aniž by se tím čtenář ochudil byť o jedinou myšlenku autora či jím popisovanou skutečnost. Práce jinak obsahuje jen opravdové minimum gramatických chyb; tyto lze nalézt prakticky jen v psaní čárek ve větách složených.

Oponent má nad rámec výše uvedeného k předložené práci tyto konkrétní poznámky a připomínky:

- Těžko lze dle oponenta označit učebnici trestního práva procesního z roku 2008 nebo komentář k trestnímu řádu z téhož roku za aktuální i v roce 2017, jak učinil autor v práci (k tomu srov. pozn. č. 23, 154 a 169)!
- Na str. 64 autor poněkud nepřesně uvádí, že v případech, kdy je v přípravném řízení zasahováno do práv zaručených Ústavou nebo Listinou základních práv a svobod, je třeba souhlasu státního zástupce. V takových případech zásahů je však třeba souhlasu, příkazu či rozhodnutí soudce...
- Na str. 75 autor jako jeden ze svých návrhů de lege ferenda uvádí, že by opravný prostředek do rozhodnutí (opatření) o přiřazení znalce měl mít odkladný účinek, aby tak případně znalec nečinil některé úkony zbytečně. Autor již však nedomýšlí, že by odkladný účinek měl zejména za následek zbytečné prodlužování doby vypracování znaleckého posudku a ve svém výsledku i délky trestního řízení, což je velmi nežádoucí.

Výše uvedená pochybení a připomínky ovšem nemohou snížit jinak velmi dobrou úroveň práce, jež je výsledkem poctivé práce v podobě originálního a relativně podnětného zpracování tématu, jež zasluhuje rozhodně více pozornosti, než jaká je mu v odborných kruzích věnována.

Z toho důvodu doporučuji předloženou práci k uznání za práci rigorosní.

V Praze dne: 20. 10. 2020

JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.
oponent